ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства оборони України
№

Методичні рекомендації щодо вшанування пам’яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України в системі Міністерства оборони України

І. Загальні положення

1. Методичні рекомендації щодо вшанування пам’яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України в системі Міністерства оборони України (далі – Методичні рекомендації) спрямовані на подальше впровадження підходів і принципів, закріплених у Концепції вшанування пам’яті загиблих Захисників і Захисниць України та формування культури поваги і підтримки ветеранів війни до 2028 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2025 року № 1342-р, та Концепції вшанування пам’яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України в системі Міністерства оборони України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 12 серпня 2024 року № 544.

2. Методичні рекомендації призначені для органів військового управління, з’єднань, військових частин, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, установ та організацій системи Міністерства оборони України (далі – військові частини). Вони містять практичні орієнтири щодо організації гідного вшанування пам’яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України в системі Міністерства оборони України (далі – загиблі (померлі) військовослужбовці).

Положення цих Методичних рекомендацій можуть застосовуватися також під час вшанування пам’яті загиблих (померлих) добровольців територіальної оборони, працівників Збройних Сил України та інших осіб, які у складі військових частин або у взаємодії з ними брали участь у захисті України.

Під час вшанування пам’яті загиблих (померлих) військовослужбовців розвідувального органу Міністерства оборони України враховуються особливості їхньої служби та встановлені законодавством обмеження щодо використання й

Міністерство оборони України
№ 403 від 11.11.2026 15:38 арк. 1/14

оприлюднення відомостей про належність до відповідного органу чи підрозділу, характер виконуваних завдань та обставини загибелі (смерті). Якщо оприлюднення таких відомостей обмежено законодавством, обирають спосіб вшанування, який не передбачає їх розголошення.

3. У цих Методичних рекомендаціях терміни вживаються в таких значеннях:

близькі особи – члени сім'ї, близькі родичі загиблого (померлого), а також особа, яка проживала з ним однією сім'єю без реєстрації шлюбу;

меморіальний матеріал – текстовий, фото-, аудіо-, відео- або інший матеріал, підготовлений для збереження чи представлення пам'яті про загиблого (померлого) військовослужбовця;

пам'ятний захід – захід, безпосередньо присвячений вшануванню пам'яті загиблих (померлих) військовослужбовців;

пам'ятний об'єкт – пам'ятник, меморіал, стела, пам'ятний знак, меморіальна дошка або інший матеріальний об'єкт, установлений для вшанування пам'яті загиблих (померлих) військовослужбовців;

простір пам'яті – облаштоване місце для постійного або тимчасового представлення імен, історій та меморіальних матеріалів загиблих (померлих) військовослужбовців, зокрема кімната, куточок, стіна, стенд, панель чи алея пам'яті.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законодавстві та Концепції вшанування пам'яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України в системі Міністерства оборони України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 12 серпня 2024 року № 544, якщо інше прямо не зазначено в цих Методичних рекомендаціях.

II. Форми вшанування пам'яті

1. Для цілей цих Методичних рекомендацій способи вшанування згруповано за такими формами:

1) церемонії, ритуали та пам'ятні заходи;

2) простори пам'яті та пам'ятні об'єкти;

3) меморіальні матеріали та інформаційні ресурси.

2. До церемоній, ритуалів та пам'ятних заходів належать, зокрема, загальнонаціональна хвилина мовчання, поіменне вшанування, дні пам'яті військової частини або підрозділу, заходи у пам'ятні дати і річниці, відвідування місць поховання, усталені меморіальні церемонії чи ритуали військових частин, а також спортивні, мистецькі, освітні та інші заходи, безпосередньо присвячені пам'яті загиблих (померлих) військовослужбовців.

3. До просторів пам’яті та пам’ятних об’єктів належать, зокрема, кімнати та куточки пам’яті, стіни, стенди, панелі та алеї пам’яті, пам’ятники, меморіали, стели, пам’ятні знаки, меморіальні дошки, меморіальні насадження та інші сталі матеріальні об’єкти вшанування.

4. До меморіальних матеріалів та інформаційних ресурсів належать, зокрема, Книга пам’яті військової частини, поіменні та біографічні матеріали щодо загиблих (померлих) військовослужбовців, книги, альбоми, тематичні добірки, фото-, аудіо- і відеоматеріали, матеріали виставок та експозицій, електронні сторінки пам’яті, цифрові профілі та інші меморіальні інформаційні ресурси.

5. Форми вшанування можуть застосовуватися окремо або поєднуватися. Якщо один меморіальний проєкт містить кілька складових, кожну з них організовують за рекомендаціями, що відповідають змісту такої складової. Зарахування військовослужбовця навічно до списків особового складу та інші способи увічнення пам’яті, прямо встановлені законодавством, здійснюються у визначеному ним порядку і можуть поєднуватися з формами, передбаченими цими Методичними рекомендаціями.

6. Під час вибору форми і способу вшанування необхідно дотримуватися вимог законодавства щодо безпеки, захисту інформації та правомірного використання матеріалів. Форму і спосіб вшанування доцільно визначати з урахуванням мети вшанування, традицій і практик військової частини, місця та умов його проведення, бойової обстановки й безпекової ситуації, наявних людських, фінансових і матеріально-технічних ресурсів, а під час взаємодії з близькими особами – також їхньої позиції. Періодичність проведення заходів вшанування рекомендується визначати з урахуванням психоемоційного навантаження на особовий склад та інших обставин, зазначених у цьому пункті.

Враховуючи традиції і практики військової частини, слід водночас зберігати спільні підходи, передбачені цими Методичними рекомендаціями, зокрема щодо перевірки відомостей, захисту інформації та представлення імен.

7. Військова частина може в установленому порядку ініціювати присвоєння їй почесного найменування на честь загиблого (померлого) військовослужбовця.

Передання сім’ї державної нагороди, якою військовослужбовця нагороджено посмертно, та документа про нагородження може здійснюватися під час пам’ятного заходу відповідно до законодавства.

ІІІ. Загальний порядок організації вшанування

1. Підготовку вшанування слід здійснювати в такій послідовності:

1) перевірити за офіційними документами факт загибелі (смерті) військовослужбовця та переконатися, що осіб, визначених законодавством, офіційно сповіщено;

2) визначити зв'язок військовослужбовця з військовою частиною, мету вшанування, форму і конкретний спосіб його проведення з урахуванням умов виконання завдань та безпекової ситуації;

3) перевірити повне ім'я, військове звання, посаду та факти, які планується використати; непідтверджені або спірні відомості не включати до публічного матеріалу, крім спогадів, поданих відповідно до пункту 3 цього розділу;

4) для фото-, відео-, аудіозаписів, цитат, листування, творів та інших приватних матеріалів установити джерело, правову підставу, мету, канал і межі використання;

5) визначити посадових осіб, відповідальних за організацію, перевірку відомостей, безпекову перевірку, взаємодію з близькими особами, підготовку остаточної версії матеріалу та його оприлюднення;

6) перед публічним заходом або оприлюдненням перевірити матеріали на наявність інформації з обмеженим доступом, персональних даних та інших відомостей, поширення яких може створити загрозу людям, військовим об'єктам або виконанню завдань.

Для самоперевірки під час підготовки та проведення вшанування можна використовувати орієнтовний чекліст, наведений у додатку до цих Методичних рекомендацій.

2. До офіційного сповіщення осіб, визначених законодавством, військовій частині рекомендується не оприлюднювати і не використовувати під час заходів вшанування повне ім'я, зображення та інші відомості, за якими можна ідентифікувати загиблого (померлого) військовослужбовця, а також не передавати їх іншим суб'єктам, крім випадків, передбачених законодавством або необхідних для виконання службових обов'язків, з дотриманням установлених законодавством вимог та обмежень.

Якщо за інформацією органу, відповідального за офіційне сповіщення, відсутні відомості про сім'ю (близьких родичів) військовослужбовця або не вдалося встановити місце їх проживання (перебування), а передбачені законодавством дії щодо сповіщення виконано, вшанування може проводитися з використанням офіційних відомостей, які дозволено оприлюднювати. Відсутність відповіді від близьких осіб сама собою не підтверджує цих обставин. Приватні матеріали використовують із дотриманням пункту 3 розділу VIII цих Методичних рекомендацій.

3. У публічному матеріалі підтверджені біографічні факти і спогади інших осіб слід подавати так, щоб їх можна було розрізнити. Спогад позначають як

особисте свідчення. Відомості зі спогаду, які не підтверджено або які суперечать офіційним даним, не подають як установлений факт.

4. Вшанування загиблих (померлих) військовослужбовців здійснюється з повагою до їхніх національних і релігійних традицій. Крім того, вшанування загиблих (померлих) військовослужбовців з числа іноземців або осіб без громадянства здійснюється з урахуванням протокольних практик країн їхнього походження, якщо це не суперечить законодавству України.

5. Повне ім’я загиблого (померлого) військовослужбовця з числа іноземців або осіб без громадянства звіряють з офіційними документами. Українське написання іншомовного імені перевіряють за наявними офіційними українськомовними документами, а за їх відсутності – відповідно до норм Українського правопису щодо передавання іншомовних власних назв. За потреби поруч можна навести написання імені латиницею або мовою оригіналу. Якщо ім’я оголошуватимуть уголос, доцільно також перевірити його вимову за надійним джерелом.

6. Фінансування заходів із вшанування може здійснюватися за рахунок і в межах коштів, передбачених у кошторисі військової частини, а також інших джерел, не заборонених законодавством. За потреби військова частина може взаємодіяти з органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб’єктами в межах їхніх повноважень і наявних ресурсів.

IV. Церемонії, ритуали та пам’ятні заходи

1. Загальнонаціональна хвилина мовчання проводиться відповідно до статті 9 Закону України “Про засади державної політики національної пам’яті Українського народу” з урахуванням рекомендацій Українського інституту національної пам’яті. Форму участі особового складу визначають з урахуванням бойової обстановки, безпекової ситуації та характеру виконуваних завдань. Хвилина мовчання може також включатися до церемонії або іншого пам’ятного заходу як його елемент; у такому разі вона не змінює характеру цього заходу.

2. Поіменне вшанування може проводитися самостійно або бути складовою іншої церемонії чи пам’ятного заходу. Пропонується назвати перевірене повне ім’я військовослужбовця, за потреби – військове звання і посаду, навести один або кілька перевірених фактів про його життя чи службу та передбачити хвилину мовчання або коротку спільну паузу.

3. Імена загиблих (померлих) військовослужбовців можна згадувати поетапно за єдиним, визначеним наперед принципом, не надаючи переваги залежно від звання, посади, медійності, наявності фото або обставин загибелі (смерті).

4. День пам’яті військової частини або підрозділу, захід у річницю загибелі, відвідування місця поховання, спортивний, мистецький, освітній чи інший пам’ятний захід слід безпосередньо пов’язувати з пам’ятною датою, службою або цінностями та вчинками мужності та самопожертви окремого військовослужбовця чи військової спільноти. Поіменне вшанування не слід використовувати лише як формальний вступ до події, основна мета якої з пам’яттю не пов’язана.

5. Під час відвідування місця поховання або проведення заходу біля пам’ятного об’єкта попередньо з’ясовують правила доступу і проведення заходу, а також хто відповідає за утримання відповідного місця чи об’єкта та забезпечує доступ до нього. Якщо місце поховання відсутнє або недоступне, тіло не повернуто чи поховання розташоване за кордоном, вшанування можна провести без прив’язки до місця поховання – у військовій частині, місцях, пов’язаних із здобуттям освіти, основного місця роботи тощо.

6. Молитва, панахида або інший релігійний обряд може проводитися як самостійний захід з вшанування пам’яті або включатися до церемонії чи іншого пам’ятного заходу. Участь у релігійному обряді є добровільною. Якщо релігійний обряд є складовою заходу, слід передбачити нерелігійну меморіальну дію для тих, хто не бере участі в обряді.

7. Не слід використовувати докладні описи загибелі (смерті), зображення тіл або моментів ураження без конкретної меморіальної чи освітньої мети. Якщо правомірне використання травматичного матеріалу є необхідним, учасників завчасно попереджають про його зміст і надають можливість не переглядати відповідну частину.

8. Під час підготовки публічного заходу необхідно враховувати доступність місця і маршруту, наявність місць для сидіння, читабельність текстів, потребу в субтитрах або інших засобах доступної комунікації. Якщо участь в основному форматі неможлива, за можливості пропонують рівноцінний доступний спосіб участі. Учасникам, які через стан здоров’я, вік чи інвалідність не можуть стояти, передбачають можливість вшанувати пам’ять сидячи або в інший доступний для них спосіб.

У період дії правового режиму воєнного стану під час вибору місця проведення заходу також необхідно враховувати наявність укриттів, їх готовність до використання за призначенням, місткість з урахуванням кількості учасників та можливість своєчасного і безперешкодного доступу до них, зокрема для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. До початку заходу учасників у доступний для них спосіб інформують про розташування укриттів, маршрути руху до них та порядок дій у разі повітряної тривоги або іншої небезпеки.

V. Простори пам’яті та пам’ятні об’єкти

1. За наявності пункту постійної дислокації та безпечного придатного місця військова частина може облаштувати постійний простір пам’яті. За відсутності пункту постійної дислокації варто використовувати тимчасові або пересувні експозиції. Під час виконання завдань у бойових умовах форму такого простору визначають з урахуванням безпеки, мобільності та можливості зберігання матеріалів.

2. Імена загиблих (померлих) військовослужбовців у просторі пам’яті слід подавати за єдиним принципом і з однаковою помітністю. Поіменний блок може містити перевірені відомості про конкретну особу, її службу та вчинки. Наявність фотографії не є обов’язковою.

3. Пам’ятний об’єкт установлюють з урахуванням права власності, користування або управління відповідною територією чи майном. Якщо військова частина не має повноважень щодо місця розміщення об’єкта, вона може подати власнику, балансоутримувачу або іншому уповноваженому суб’єкту пропозицію та необхідні перевірені матеріали. Рішення щодо поданої пропозиції приймає уповноважений суб’єкт.

Під час підготовки пропозицій щодо створення нових або переоблаштування наявних місць пам’яті враховують роз’яснення та рекомендації Українського інституту національної пам’яті.

4. Меморіальне насадження варто доповнювати пам’ятною табличкою або іншим поіменним позначенням, яке дає змогу зберігати ім’я військовослужбовця незалежно від стану рослини.

5. Якщо військова частина започатковує практику безоплатного передання близьким особам персоналізованого пам’ятного предмета, слід наперед визначити його зразок, суб’єкта виготовлення та джерела фінансування, коло одержувачів та умови передання. Такий предмет не використовують для ранжування заслуг і не подають як державну нагороду чи відомчу заохочувальну відзнаку, якщо він не має відповідного статусу.

6. Поіменний блок, стенд, стіну, меморіальну дошку або інший пам’ятний об’єкт можна доповнити QR-кодом чи іншим технічним посиланням на докладніший меморіальний матеріал. Посилання слід спрямовувати на офіційний або інший контрольований ресурс, для якого визначено відповідального за зміст і актуальність.

VI. Меморіальні матеріали та інформаційні ресурси

1. Книгу пам’яті військової частини ведуть відповідно до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України. Інші меморіальні матеріали можуть створюватися у текстовій, друкованій, фото-, аудіо-, відео-, виставковій, електронній або іншій формі залежно від мети, доступних ресурсів і правових підстав використання відомостей.

2. Перед використанням фото-, відео-, аудіозапису, цитати, листування, твору або іншого матеріалу встановлюють його джерело, автора чи правовласника, мету, канал та правову підставу обраного способу використання.

3. У публічному меморіальному матеріалі основну увагу варто приділяти основним етапам життя, служби, професійним здібностям, вчинкам, що засвідчують честь, мужність та самопожертву, іншим перевіреним відомостям про військовослужбовця. Якщо меморіальний матеріал містить відомості про обставини загибелі (смерті) військовослужбовця, їх викладають стримано, без надмірної деталізації травм, тілесних ушкоджень чи моменту загибелі та без романтизації.

4. У публічному матеріалі не розкривають інформацію з обмеженим доступом та інші відомості, оприлюднення яких може загрожувати життю чи здоров’ю людей, безпеці військових об’єктів або виконанню завдань. Перед оприлюдненням перевіряють, зокрема, фон, документи, екрани, зображення інших осіб, метадані та геоприв’язку. Окремо оцінюють ризик розкриття відомостей унаслідок зіставлення з іншими публікаціями.

5. Через офіційний інформаційний ресурс поширюють остаточну перевірену версію матеріалу за правилами роботи такого ресурсу. Якщо змінюється зміст, мета, канал або спосіб використання матеріалу, перевірку проводять повторно в необхідному обсязі.

6. Для електронного вшанування варто насамперед використовувати наявний офіційний ресурс, якщо його функціональність і правила адміністрування дозволяють розміщувати меморіальні матеріали. Створення окремого електронного меморіального ресурсу потребує окремого рішення уповноваженого суб’єкта, визначення адміністратора, мінімального складу даних, правових підстав їх обробки, правил доступу, виправлення і захисту даних, резервного копіювання, супроводу та припинення роботи ресурсу.

7. Матеріали для вшанування створюють, зберігають і передають з використанням інформаційних (інформаційно-комунікаційних) систем, засобів

зв’язку та носіїв інформації, що допущені до використання в системі Міністерства оборони України в установленому порядку відповідно до категорії інформації.

8. Вигадані чи змінені події, слова або дії загиблого (померлого) військовослужбовця не подають як достовірні факти.

Художню чи історичну реконструкцію можна використовувати, якщо вона ґрунтується на перевірених відомостях або спогадах, поданих відповідно до пункту 3 розділу ІІІ, її характер чітко позначено та дотримано прав на використані матеріали.

Не варто створювати або використовувати синтетичний голос чи фотореалістичну цифрову імітацію образу загиблого (померлого) військовослужбовця для відтворення його мовлення, рухів або дій, зокрема для озвучення його текстів, навіть із позначенням реконструкції. Як виняток, анімування фотографії загиблого (померлого) військовослужбовця без імітації мовлення можна використовувати за згодою осіб, визначених частиною четвертою статті 303 Цивільного кодексу України, з дотриманням прав на використання фотографії та з чітким позначенням анімації. Такий матеріал не повинен створювати враження документального відеозапису. Технічне відновлення фото-, відео- чи аудіоматеріалу допускається без зміни його змісту; якщо цифрова обробка істотно впливає на сприйняття автентичності, це доцільно чітко зазначити поруч із матеріалом.

9. Якщо оригінальний предмет, документ, фотографію, аудіовізуальний запис або інший матеріал приймають до музейного зібрання чи включають до Музейного фонду України, його обліковують, зберігають і передають відповідно до законодавства про музейну справу та правил відповідного закладу. Для експонування можна використовувати копію, якщо це необхідно для збереження оригіналу.

VII. Організатори та учасники вшанування

1. Керівник (командир, начальник) військової частини в межах своїх повноважень організовує роботу з вшанування. Підготовку і проведення вшанування, перевірку відомостей, підготовку та оприлюднення меморіальних матеріалів здійснюють посадові особи, яким відповідні функції надано законодавством, наказом або розподілом обов’язків.

2. До початку підготовки публічного заходу або матеріалу слід визначити, хто в межах чинного розподілу обов’язків: надає і перевіряє відомості; підтримує зв’язок із близькими особами; перевіряє безпекові обмеження; готує остаточну версію; приймає рішення про оприлюднення; адмініструє відповідний

інформаційний ресурс. Кілька функцій може виконувати одна посадова особа, якщо це відповідає її повноваженням.

3. До підготовки вшанування за потреби можна залучати військового психолога, військового капелана, представників інших органів, установ, закладів, громадських чи інших організацій, фахівців і фізичних осіб у межах їх компетенції та правомірної форми взаємодії. Залучення зовнішнього суб'єкта не надає йому повноваження визначати від імені військової частини форму вшанування, остаточний зміст матеріалу або порядок використання відомостей.

4. Залученому суб'єкту передають лише ті матеріали, які потрібні для визначеної мети і можуть бути правомірно передані. Якщо взаємодія передбачає виготовлення, опрацювання або поширення матеріалу, доцільно заздалегідь визначити перелік переданих матеріалів, дозволений спосіб використання, канал передання, коло осіб з доступом та дії з копіями після завершення роботи.

5. Участь запрошених осіб у вшануванні, особисті виступи, фото- і відеозйомка, спілкування з медіа є добровільними, якщо інше прямо не випливає з установлених законом службових обов'язків.

6. Релігійні обряди (молитви, панахиди тощо) з вшанування пам'яті загиблого (померлого) військовослужбовця рекомендується проводити з урахуванням його релігійної належності та побажань близьких осіб за участю військового капелана військової частини або військового капелана служби військового капеланства органу військового управління (за підпорядкованістю). Якщо військовий капелан належить до іншої конфесії, йому рекомендується сприяти залученню до проведення обряду священнослужителя відповідної релігійної організації.

VIII. Порядок взаємодії з близькими особами

1. До першого звернення з питань вшанування перевіряють, чи осіб, визначених законодавством, офіційно сповіщено про загибель (смерть) військовослужбовця. Для комунікації з близькими особами з питань вшанування військова частина визначає одну посадову особу в межах чинного розподілу обов'язків. Інші посадові особи передають їй необхідну інформацію, щоб уникати одночасних або повторних звернень від різних представників військової частини.

2. Під час звернення коротко пояснюють його мету і конкретно зазначають, що пропонується: бути присутнім або присутньою на заході, виступити, надати матеріал, дозволити використання конкретного фото- чи іншого матеріалу за наявності відповідних повноважень, погодити спосіб передання пам'ятного предмета або взяти участь в іншій дії.

3. Слід забезпечувати добровільність участі близької особи в заході, її виступу, фото- чи відеозйомки цієї особи, спілкування з медіа та передання нею приватних матеріалів і отримувати окрему згоду цієї особи щодо кожної з таких дій. Якщо використання фотографій, особистих паперів та інших матеріалів потребує згоди, її надають особи, уповноважені на це відповідно до законодавства України. Сам факт передання матеріалів близькою особою не підтверджує її повноважень надавати згоду на їх використання. Відмова від участі або відсутність відповіді не перешкоджає проведенню вшанування з використанням офіційних відомостей та інших матеріалів, для яких є належна правова підстава.

4. Під час взаємодії з близькими особами враховують їхні побажання та вимоги законодавства щодо кола осіб, уповноважених вирішувати конкретне питання.

5. За бажанням близької особи їй можна передати копію остаточної перевіреної версії меморіального матеріалу в межах правової підстави його використання та правил роботи з відповідною інформацією.

IX. Порядок зберігання, виправлення та передання матеріалів про військовослужбовців

1. Ці Методичні рекомендації не запроваджують окремої справи, реєстру, картки, звіту чи нового строку зберігання. До справи долучають або до інформаційної системи вносять лише ті документи й матеріали, для яких це передбачено номенклатурою справ, правилами діловодства, архівного зберігання або правилами роботи відповідної системи. Це стосується документів, створених під час підготовки або проведення вшанування, а також отриманих чи виготовлених для нього фото-, відео-, аудіозаписів, текстів та інших матеріалів.

2. Якщо правила діловодства, архівного зберігання або адміністрування ресурсу, у якому матеріал зберігають чи оприлюднюють, передбачають зберігання обох версій, джерельний файл і остаточну версію зберігають окремо або чітко позначають. Це стосується фото-, відео-, аудіозапису, тексту та іншого матеріалу, який редагують для вшанування.

3. Якщо в оприлюдненому матеріалі виявлено помилку в імені чи біографічному факті, іншу фактичну помилку, інформацію з обмеженим доступом, персональні дані, оприлюднені без належної правової підстави, або інші відомості, оприлюднення яких може загрожувати життю чи здоров’ю людей, безпеці військових об’єктів або виконанню завдань:

1) про це повідомляють посадовій особі, яка прийняла рішення про оприлюднення, та адміністратору відповідного інформаційного ресурсу;

2) якщо недолік не можна невідкладно усунути, адміністратору ресурсу рекомендується тимчасово обмежити доступ до матеріалу або його частини до прийняття рішення посадовою особою, зазначеною в підпункті 1 цього пункту;

3) виправлення вносять до оприлюдненої версії та інших контрольованих копій; якщо матеріал поширив залучений суб'єкт або інший ресурс, йому надсилають уточнення;

4) оригінал документа або інший матеріал, який підлягає зберіганню, не знищують.

Якщо щодо виявлених відомостей законодавством установлено спеціальний порядок реагування на їх неправомірне розголошення, додаткові дії здійснюють відповідно до такого порядку.

4. У разі ротації, зміни посадової особи, яка організовує вшанування або адмініструє інформаційний ресурс, реорганізації чи розформування передають особі або підрозділу, що перебирає відповідні функції:

1) матеріали, які підлягають зберіганню;

2) перелік матеріалів і питань, щодо яких не завершено погодження, оприлюднення, виправлення, обмеження доступу або передання;

3) відомості про місце зберігання;

4) відомості про ролі та права доступу;

5) обмеження використання.

5. Передання оформлюють у спосіб, передбачений правилами діловодства, захисту інформації та адміністрування ресурсу. Паролі й персональні облікові записи не передають. Новій відповідальній особі надають окремий доступ у спосіб, передбачений для відповідного ресурсу. Книгу пам'яті військової частини передають відповідно до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України.

Директор Департаменту соціального забезпечення
Міністерства оборони України
полковник Сергій ГАЛІМСЬКИЙ

Додаток
до Методичних рекомендацій щодо вшанування пам’яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України в системі Міністерства оборони України
(пункт 1 розділу ІІІ)

Орієнтовний чекліст
підготовки та проведення вшанування пам’яті

№ з/п	Питання для перевірки	Так	Ні	Незастосовно
1	Факт загибелі (смерті) військовослужбовця підтверджено офіційними документами.			
2	Перевірено факт офіційного сповіщення осіб, визначених законодавством, про загибель (смерть).			
3	Перевірено повне ім’я, зв’язок військовослужбовця з військовою частиною, військове звання й посаду (якщо ці відомості використовуються), а також факти для вшанування; для іноземця або особи без громадянства – українське написання імені. Якщо імена згадуються поетапно або розміщуються у просторі пам’яті, перевірено застосування єдиного принципу їх подання та однакової помітності.			
4	З’ясовано побажання близьких осіб щодо врахування релігійної (конфесійної) приналежності загиблого (померлого) військовослужбовця під час здійснення заходів вшанування його (її) пам’яті (за наявності таких побажань).			
5	Визначено форму і конкретний спосіб вшанування, місце, час і необхідні для проведення дії з урахуванням перебування у пункті постійної дислокації або виконання завдань у бойових умовах, безпекової ситуації та наявних ресурсів.			
6	Визначено відповідальних за організацію, перевірку відомостей і безпекових обмежень, підготовку матеріалу та рішення про оприлюднення.			
7	За потреби взаємодії з близькими особами визначено одну контактну посадову особу; мету звернення та окремі питання щодо дій або згоди сформульовано окремо.			

№ з/п	Питання для перевірки	Так	Ні	Незастосовно
8	Для приватного матеріалу встановлено джерело, автора або правовласника, правову підставу, мету, канал і межі використання. Згоду, якщо вона потрібна, отримано від осіб, уповноважених на це відповідно до законодавства України.			
9	Перед публічним заходом або оприлюдненням перевірено інформацію з обмеженим доступом, персональні дані та інші безпекові ризики.			
10	Для церемонії або пам’ятного заходу враховано добровільність участі запрошених осіб та участі в релігійному обряді; за наявності релігійного обряду передбачено можливість нерелігійної меморіальної дії.			
11	Для публічного заходу перевірено доступність місця й маршруту, наявність місць для сидіння та необхідних засобів доступної комунікації; за потреби передбачено інший доступний спосіб участі. У період воєнного стану перевірено наявність укриттів, їх готовність, місткість, можливість своєчасного доступу до них з урахуванням потреб маломобільних учасників; учасників поінформовано про розташування укриттів, маршрути та порядок дій у разі небезпеки.			
12	Для пам’ятного об’єкта перевірено повноваження щодо місця; для QR-коду чи іншого посилання – ресурс і відповідального за зміст та актуальність.			
13	Після завершення визначено порядок зберігання матеріалів; для оприлюдненого матеріалу – можливість виправлення помилки або тимчасового обмеження доступу.			